

Γνωμοδότηση της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής με θέμα «Διασυνοριακή κινητικότητα του αγροεργατικού δυναμικού»

(2008/C 120/05)

Στις 16 Φεβρουαρίου 2007, η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή αποφάσισε, σύμφωνα με το άρθρο 29 § 2 του Εσωτερικού Κανονισμού της, να καταρτίσει γνωμοδότηση πρωτοβουλίας με θέμα:

«Διασυνοριακή κινητικότητα του αγροεργατικού δυναμικού».

Το ειδικευμένο τμήμα «Γεωργία, ανάπτυξη της υπαίθρου, περιβάλλον» στο οποίο ανατέθηκε η προετοιμασία των σχετικών εργασιών, υιοθέτησε τη γνωμοδότησή του, στις 31 Οκτωβρίου 2007, με βάση την εισηγητική έκθεση του κ. Siecker.

Κατά την 440ή σύνοδο ολομέλειάς της, της 12ης και 13ης Δεκεμβρίου 2007, (συνεδρίαση της 13ης Δεκεμβρίου 2007) η Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, υιοθέτησε την ακόλουθη γνωμοδότηση με 104 ψήφους υπέρ, 3 κατά και 1 αποχή.

1. Συμπεράσματα και συστάσεις

1.1 Η μετανάστευση εργαζομένων στην Ευρώπη είναι ένα φαινόμενο οικονομικού χαρακτήρα και απόρροια της ελεύθερης κυκλοφορίας εργαζομένων σε μια ΕΕ όπου παρατηρούνται μεγάλες διαφορές βιοτικού επιπέδου μεταξύ των κρατών μελών. Η υψηλή ανεργία σε ορισμένα από τα νέα κράτη μέλη και η ζήτηση φθηνών και ανειδίκευτων εργατών στα 15 παλαιά κράτη-μέλη έχουν δημιουργήσει ένα ενισχυόμενο ρεύμα ατόμων που αναζητούν εργασία.

1.2 Το 2004 και το 2007 συμφωνήθηκαν μεταβατικά μέτρα με τα οποία τα παλαιά κράτη μέλη θα μπορούσαν να διαχειριστούν τη μετανάστευση από τα νέα κράτη μέλη. Ένας από τους λόγους για τη θέσπιση των μέτρων αυτών ήταν η επιθυμία των παλαιών κρατών μελών να αποφύγουν το ενδεχόμενο να δημιουργηθούν εντάσεις στην αγορά εργασίας με την εισροή μεγάλου αριθμού εργαζομένων μεταναστών, κατάσταση η οποία θα μπορούσε να ευνοήσει την παράνομη απασχόληση.

1.3 Το αποτέλεσμα των εν λόγω μεταβατικών μέτρων ήταν ακριβώς το αντίθετο του επιδιωκόμενου. Στην έκθεση που εκπόνησε σχετικά με την επίδραση των μεταβατικών μέτρων, η Ευρωπαϊκή Επιτροπή διαπιστώνει ότι οι περιορισμοί επί της νόμιμης απασχόλησης μεταναστών από τα νέα κράτη μέλη οδήγησαν στην πράξη σε αύξηση της παράνομης απασχόλησης, την εμφάνιση «ψευδοαυτοαπασχολούμενων», την εικονική παροχή υπηρεσιών και την ανάπτυξη της υπεργολαβίας.

1.4 Έτσι, έχει δημιουργηθεί μια παράδοξη κατάσταση στην οποία στην ΕΕ των 15 υπάρχει πολύ εποχική εργασία στο γεωργικό κλάδο, με αποτέλεσμα η αγορά εργασίας να μην διαθέτει επαρκές εγχώριο εργατικό δυναμικό για την κάλυψη των αναγκών για την επίτευξη του έργου αυτού. Υπάρχουν αρκετοί εργαζόμενοι μετανάστες από τα νέα κράτη μέλη που επιθυμούν να κάνουν τη δουλειά αυτή, πολλοί όμως δεν μπορούν επειδή εμποδίζονται από τα περιοριστικά μεταβατικά μέτρα. Οι ροές αγροεργατικού δυναμικού ποικίλλουν τόσο αναφορικά με τις χώρες προέλευσης, όσο και με τις χώρες προορισμού. Οι διαφορές εξαρτώνται κυρίως από την ύπαρξη ή μη μεταβατικών μέτρων, είτε συνολικών είτε μερικών.

1.5 Έτσι, ένα μεγάλο μέρος της ζήτησης εργασίας περιέρχεται στο ανεπίσημο κύκλωμα. Σε αυτή την περίπτωση η συλλογή αξιόπιστων πληροφοριών είναι εξαιρετικά δύσκολη διότι εμπλέκονται τρία

διαφορετικά μέρη τα οποία έχουν το καθένα τους δικούς του λόγους να αποκρύπτουν τις πληροφορίες αυτές. Υπάρχουν εργοδότες που θέλουν να προσφέρουν στους εργαζόμενους χαμηλότερο μισθό από αυτόν που είναι υποχρεωμένοι να καταβάλουν σύμφωνα με την εργατική νομοθεσία της χώρας τους, υπάρχουν εργαζόμενοι που αρκούνται σε λιγότερα χρήματα από αυτά που δικαιούνται σύμφωνα με την εργατική νομοθεσία και υπάρχουν μεσικά γραφεία αμφίβολου υπόστασης που είναι πρόθυμα να μεσολαβήσουν διότι έτσι μπορούν να κερδίσουν πολλά χρήματα.

1.6 Πολλοί από αυτούς τους μεσίτες προσφέρουν πολύ εντυπωσιακές τιμές, ωστόσο αυτό τον πόλεμο τιμών το πληρώνουν σε τελευταία ανάλυση οι εργαζόμενοι μετανάστες, οι οποίοι πρέπει να αρκούνται σε εισοδήματα τα οποία υπολείπονται των κατώτατων κοινωνικών ορίων. Συμβαίνει επίσης να υπάρχουν εργοδότες οι οποίοι προσλαμβάνουν εποχικούς εργάτες από μεσίτες σε τιμές σύμφωνες με την αγορά, χωρίς όμως να καταβάλλονται φόροι και κοινωνικές εισφορές. Επιπλέον, οι μεσίτες που επιδίδονται σε αυτές τις πρακτικές καταχρώνται και ένα μέρος του μισθού των εργαζομένων μεταναστών. Υπάρχουν επίσης ιστοσελίδες με τηλέφωνα στην ανατολική και στη δυτική Ευρώπη, όπου προσφέρονται οι υπηρεσίες ανεξάρτητων επαγγελματιών για τους οποίους δεν χρειάζεται να καταβληθούν ούτε φόροι, ούτε εργοδοτικές και κοινωνικές εισφορές.

1.7 Η κατάσταση αυτή είναι από πολλές απόψεις ανεπιθύμητη. Σημείο αφετηρίας πρέπει να είναι η καθ' όλα ίση μεταχείριση των εργαζομένων μεταναστών με τους αυτόχθονες με τους οποίους συνεργάζονται. Για την ίδια εργασία πρέπει να προσφέρεται η ίδια αμοιβή και πρέπει να βελτιωθούν οι προϋποθέσεις πρόσβασης στην κοινωνική ασφάλιση. Αυτό δεν αποτελεί απλώς κοινωνική ανάγκη των εργαζομένων, αλλά και οικονομική ανάγκη των εργοδοτών (ισοί όροι για την ύπαρξη θεμιτού ανταγωνισμού) και χρηματοοικονομική ανάγκη των κρατών μελών (φορολογία).

1.8 Έχει κατατεθεί πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για τον προσδιορισμό των κυρώσεων που επιβάλλονται σε εργοδότες υπηκόων τρίτων χωρών που διαμένουν παράνομα στην ΕΕ. Στην πρόταση αυτή προβλέπονται εναρμονισμένες κυρώσεις για τους εργοδότες και προληπτικά μέτρα, σε συνδυασμό με τον ορισμό και την ανταλλαγή καλών πρακτικών μεταξύ κρατών μελών σε ό,τι αφορά στην επιβολή κυρώσεων στους εργοδότες.

1.9 Όσο δεν έχουν καταργηθεί οι περιορισμοί που ισχύουν για τους μετανάστες από τα νέα κράτη μέλη, η ΕΟΚΕ συνιστά να ισχύει η προτεινόμενη οδηγία και για τους εργοδότες που τους απασχολούν παράνομα. Επιπλέον, η ΕΟΚΕ θεωρεί ιδιαίτερα σημαντικό να υπάρξει αυστηρή επίβλεψη εκ μέρους της ΕΕ, έτσι ώστε η οδηγία να μην ενσωματωθεί απλώς στη νομοθεσία όλων των κρατών μελών, αλλά να εφαρμοστεί και στην πράξη.

1.10 Η καταπολέμηση της παράνομης απασχόλησης διευκολύνεται με τον σαφή ευρωπαϊκό ορισμό της σχέσης εργασίας στα πλαίσια του οποίου θα γίνεται διάκριση μεταξύ ανάληψης εργασιών (παροχή υπηρεσιών) και άσκησης εργασιών στα πλαίσια μιας ιεραρχικής σχέσης (σύμβαση εργασίας). Η ΔΟΕ έχει εκδώσει σαφή σύσταση για το θέμα αυτό. Έτσι, οι καλόπιστοι ανεξάρτητοι επαγγελματίες, η ειδικευση των οποίων υπερβαίνει την προσφορά φθηνής και ανειδίκευτης εργασίας, θα αποκτήσουν συγκεκριμένη θέση στο εργασιακό σύστημα και οι εργαζόμενοι θα χαιρούν της προστασίας που δικαιούνται. Η ΕΟΚΕ εκφράζει την ικανοποίησή της που η Ευρωπαϊκή Επιτροπή ενέκρινε την πρόταση για τη διενέργεια έρευνας σχετικά με αυτήν την (φαινομενική) ανεξαρτησία των ευρωπαϊκών κοινωνικών εταίρων στον τομέα των κατασκευών καθώς και για το γεγονός ότι η Επιτροπή θα χρηματοδοτήσει επιπλέον την έρευνα αυτή.

1.11 Με δεδομένες τις επιπτώσεις που έχουν οι περιορισμοί για τη νόμιμη απασχόληση, ίσως θα ήταν καλύτερο να μην ληφθούν παρόμοια μεταβατικά μέτρα σε περίπτωση που θα υπάρξουν μελλοντικές διευρύνσεις της ΕΕ. Η ΕΟΚΕ καλεί επίσης την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να εξετάσει τη δυνατότητα άρσης όλων των περιορισμών που ισχύουν για τους εργαζόμενους από τα δώδεκα κράτη μέλη που προσχώρησαν το 2004 και 2006. Αυτό υποστηρίζει και μεγάλο μέρος των κοινωνικών εταίρων στην Ευρώπη, υπό την προϋπόθεση ότι θα αναληφθεί πραγματικά δράση σε επίπεδο Κοινότητας, κρατών μελών και κοινωνικών εταίρων για την ίση μεταχείριση των εργαζομένων μεταναστών.

2. Εισαγωγή

2.1 Σύμφωνα με τη στρατηγική της Λισαβόνας, η ΕΕ θα πρέπει να αποτελέσει στο μέλλον μία ιδιαίτερα ανταγωνιστική οικονομία της γνώσης, βασιζόμενη σε μία βιώσιμη παραγωγή και κατανάλωση και με σημαντική κοινωνική συνοχή.

2.2 Η Ευρώπη αποτελεί προς το παρόν μία αρκετά ανταγωνιστική οικονομία της γνώσης, που ακόμη και σήμερα χαρακτηρίζεται ανεπαρκώς βιώσιμα πρότυπα παραγωγής και κατανάλωσης και από ελλειμματική κοινωνική συνοχή.

2.3 Η παρούσα γνωμοδότηση αναφέρεται κυρίως στην τελευταία πτυχή: την κοινωνική συνοχή. Η ΕΕ αποδίδει ιδιαίτερη προσοχή στην οικονομική ανάπτυξη και στην εφαρμογή της αρχής της βιωσιμότητας όσον αφορά την παραγωγή. Η έλλειψη προσοχής για τις πολιτικές του τρίτου πυλώνα της στρατηγικής της Λισαβόνας έχει ως αποτέλεσμα η κοινωνική συνοχή να φθίνει αντί να αυξάνεται.

2.4 Οι συνέπειες αυτού του φαινομένου είναι καθαρά ορατές στην αγορά εργασίας. Το μερίδιο της αδήλωτης εργασίας ενισχύεται και τελευταία επανεμφανίζεται ένας τύπος εργαζομένου που μέχρι προφάτως εθεωρείτο ότι τελούσε υπό εξαφάνιση: Ο ημερομίσθιος εργαζόμενος.

2.5 Οι νέοι ημερομίσθιοι εργαζόμενοι προσφέρουν τις υπηρεσίες τους στο δρόμο, σε σημεία γνωστά ως «πιάτσες» αδιστακτων μεσα-

ζόντων. Οι εργοδότες τους απασχολούν ημερησίως, χωρίς να καταβάλλουν γι αυτό κανένα φόρο μισθωτών υπηρεσιών ή κοινωνικές εισφορές. Οι ημερομίσθιοι οφείλουν να εργάζονται πάρα πολλές ώρες, αμείβονται ανεπαρκώς με την ώρα και δεν χαιρούν της προστασίας του εργατικού δικαίου, εφόσον αυτή υφίσταται.

2.6 Πριν από μερικά έτη, η αγορά εργασίας είχε ακόμη εθνικό χαρακτήρα, κυρίως για την σχεδόν ή εντελώς ανειδίκευτη εργασία. Η διεύρυνση της ΕΕ, το 2004, επέτρεψε την εμφάνιση μίας ευρωπαϊκής αγοράς εργασίας και γι αυτό το ιδιαίτερο τμήμα της. Η διεύρυνση του 2007 και η έλευση εργαζομένων από τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία συνέβαλαν στη σημαντική αύξηση της προσφοράς σε αυτή τη νέα αγορά.

2.7 Αυτή η τάση γνωρίζει σημαντική ανάπτυξη στη γεωργία. Επιπλέον, πολλοί από αυτούς που αναζητούν εργασία στο εξωτερικό απασχολούνται για πρώτη φορά σχεδόν πάντοτε κυρίως σε αυτόν τον τομέα.

2.8 Με την παρούσα γνωμοδότηση, η ΕΟΚΕ επιθυμεί να προβάλλει το θέμα αυτό στην ευρωπαϊκή ατζέντα, προκειμένου τα ενδιαφερόμενα ευρωπαϊκά θεσμικά όργανα να επιχειρήσουν, από κοινού με τα κράτη μέλη και τους κοινωνικούς εταίρους, να εξεύρουν λύσεις γι αυτό το σημαντικό, τραγικό και — δυστυχώς — επιδεινούμενο πρόβλημα.

3. Η γεωργία

3.1 Η γεωργία είναι το σύνολο των οικονομικών δραστηριοτήτων βάσει των οποίων το φυσικό περιβάλλον υφίσταται επεξεργασία με σκοπό την παραγωγή φυτικών και ζωικών προϊόντων⁽¹⁾. Ανάλογα με το προϊόν, τον τρόπο παραγωγής και το επίπεδο ευημερίας, μπορούν να χρησιμοποιηθούν ποικίλες και πολυάριθμες τεχνικές, από τη χρήση απλών εργαλείων μέχρι μεγάλων μηχανημάτων, με τα μηχανήματα να υποκαθιστούν όλο και περισσότερο το εργατικό δυναμικό.

3.2 Ο αγροτικός τομέας είναι σημαντικός για την ευρωπαϊκή οικονομία. Η ΕΕ διαθέτει περισσότερα από 160 εκατομμύρια εκτάρια χρησιμοποιούμενων γεωργικών εκτάσεων και 11 εκατομμύρια γεωργικών εκμεταλλεύσεων, οι οποίες απασχολούν συνολικά 15 εκατομμύρια άτομα. Αν και, στις περισσότερες περιπτώσεις, πρόκειται για τους ίδιους τους γεωργούς και τα μέλη των οικογενειών τους, περίπου ένα εκατομμύριο γεωργικές εκμεταλλεύσεις απασχολούν 6,5 εκατομμύρια εργαζομένων. Εξ αυτών, τα 4,5 εκατομμύρια είναι εποχικοί εργαζόμενοι, ένας άγνωστος αριθμός των οποίων απασχολούνται σε χώρα διαφορετική από τη χώρα καταγωγής τους⁽²⁾. Πολλοί από αυτούς τους εποχικούς εργαζόμενους προέρχονται από την Πολωνία, τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία.

3.3 Η γεωργία μπορεί να υποδιαιρεθεί σε διάφορες δραστηριότητες: την εκτροφή ζώων (ζωική παραγωγή), την υδατοκαλλιέργεια (ιχθυοκαλλιέργεια), την κηποκομία (παραγωγή φυτών με μικρό κύκλο ανάπτυξης όπως κηπευτικά, διακοσμητικά φυτά, οπωρά, μανιτάρια) και γεωργική καλλιέργεια (που είναι διαφορετική από την κηπουρική καθώς η φυτική παραγωγή γίνεται σε μεγαλύτερη κλίμακα και απαιτεί λιγότερο εργατικό δυναμικό). Η δασοκομία για εμπορική εκμετάλλευση δεν αναγνωρίζεται σε όλες τις χώρες της Ευρώπης ως κλάδος του γεωργικού τομέα, αλλά, σε πολλές χώρες, θεωρείται ξεχωριστός τομέας.

⁽¹⁾ Κώδικας A NACE.

⁽²⁾ www.agri-info.eu.

3.4 Η γεωργία δεν παράγει μόνο είδη διατροφής, αλλά, όλο και περισσότερο, και άλλα προϊόντα, όπως άνθη, γούνες, δέρμα, βιοκαύσιμα (ντίζελ βιολογικής προέλευσης, αιθανόλη, αέριο, ξυλεία ταχείας ανάπτυξης), ένζυμα, ίνες, κλπ. Από γενετικά τροποποιημένα φυτά παράγονται και εξειδικευμένα φάρμακα.

3.5 Σύμφωνα με τα στοιχεία της ΔΟΕ ⁽³⁾ αλλά και του Eurofound ⁽⁴⁾, η γεωργία είναι για τους εργαζόμενους ένας από τους πλέον επικίνδυνους κλάδους απασχόλησης. Συνολικά συμβαίνουν κάθε χρόνο 335 000 θανατηφόρα εργατικά ατυχήματα. Από αυτά, περισσότερα από τα μισά, δηλαδή 170 000 θανατηφόρα ατυχήματα, στο γεωργικό κλάδο.

4. Μορφές αδήλωτης εργασίας

4.1 Εξαιτίας των πολυάριθμων νομικών περιπλοκών που γνωρίζει η ΕΕ της ελεύθερης αγοράς, είναι αδύνατον να διατυπωθεί ένας ενιαίος ευρωπαϊκός ορισμός της αδήλωτης εργασίας. Πρακτικές που γίνονται αποδεκτές ως απολύτως φυσιολογικές σε ένα κράτος μέλος (όταν ένας τομέας δεν ρυθμίζεται νομοθετικά, τότε δεν υφίστανται διατάξεις προς τήρηση) σε άλλα κράτη μέλη θεωρούνται ως ιδιόζουσες αν όχι παράνομες.

4.2 Οι ορισμοί της αδήλωτης εργασίας διαφέρουν από το ένα κράτος μέλος στο άλλο. Πρόκειται για δραστηριότητες που δεν συμπεριλαμβάνονται στις επίσημες στατιστικές της οικονομίας. Στις περιπτώσεις που υπάρχουν αριθμητικά δεδομένα, αυτά προέρχονται συχνά από μία μόνο πηγή, με αποτέλεσμα να μην είναι επαληθεύσιμα και συνεπώς πάντα αξιόπιστα. Ωστόσο, η ύπαρξη του ευρείας κλίμακας φαινομένου της μαζικής εργασίας είναι αναντίρρητη.

4.3 Στην πραγματικότητα, σε όλους τους εθνικούς ορισμούς της αδήλωτης εργασίας επισημαίνεται η μη τήρηση των φορολογικών υποχρεώσεων. Η μη τήρηση των υποχρεώσεων των σχετικών με την κοινωνική προστασία αναφέρεται επίσης σε όλους σχεδόν τους ορισμούς. Κατά παράδειγμα τρόπο, η αθέτηση άλλων υποχρεώσεων σχετικά με το εργατικό δικαιο (συνθήκες εργασίας, χρόνος εργασίας, συλλογικές συμβάσεις που να έχουν γενικό και υποχρεωτικό χαρακτήρα) δεν περιλαμβάνεται σχεδόν ποτέ στους ορισμούς της αδήλωτης εργασίας στα διάφορα κράτη μέλη.

4.4 Η αδήλωτη εργασία εκτελείται από μη εγγεγραμμένους στα μητρώα εργαζόμενους. Αυτοί δεν είναι εξ ορισμού εργαζόμενοι μετανάστες χωρίς άδεια εργασίας ή παραμονής. Άτομα που διαθέτουν αυτά τα έγγραφα — ή που δεν τα χρειάζονται επειδή είναι πολίτες της χώρας στην οποία συμβαίνει η παράβαση — εργάζονται επίσης κατ' άτυπο τρόπο. Εξάλλου, οι εργαζόμενοι που δεν διαθέτουν επίσημα έγγραφα είναι περισσότερο ευάλωτοι και, συνεπώς, περισσότερο εκμεταλλεύσιμοι από εκείνους που διαθέτουν τα απαραίτητα έγγραφα. Η τελευταία ομάδα έχει όντως πρόσβαση σε κανονικές μορφές εργασίας, όχι όμως και η πρώτη.

4.5 Πέραν της επίσημης εργασίας, υπάρχει και η «αυταπασχόληση» χωρίς πρόσθετο προσωπικό. Οι εν λόγω «αυταπασχολούμενοι» θεωρούνται επιχειρηματίες και δεν υπάρχουν τρίτοι που να υποχρεούνται να καταβάλλουν γι αυτούς φόρο μισθωτών υπηρεσιών ή κοινωνικές εισφορές. Οι αυτοαπασχολούμενοι οφείλουν να καταβάλλουν οι ίδιοι τα εν λόγω ποσά.

4.6 Επίσης, οι αυτοαπασχολούμενοι δεν προστατεύονται από την εργατική νομοθεσία όπως οι άλλοι εργαζόμενοι. Οι διατάξεις για την κατώτατη αμοιβή, για το μέγιστο εβδομαδιαίο χρόνο εργασίας, για την υγεία και την ασφάλεια στην εργασία δεν ισχύουν για αυτούς. Η κατάσταση αυτή είναι απαράδεκτη, δεδομένου του μεγάλου κινδύνου σοβαρού εργατικού ατυχήματος (βλ. 3.5). Οι αυτοαπασχολούμενοι είναι ελεύθεροι να εργάζονται για τις αμοιβές και τις συνθήκες που οι ίδιοι συμφωνούν με τους εργοδότες τους.

4.7 Οι εν λόγω αυτοαπασχολούμενοι ήταν αρχικά πειραμαμένοι επαγγελματίες, ειδικευμένοι σε συγκεκριμένες δραστηριότητες. Στις περισσότερες περιπτώσεις, είχαν ασκηθεί επί πολλά έτη για να φθάσουν το επίπεδο του ολοκληρωμένου και ειδικευμένου επαγγελματία που ήταν απαραίτητο για να δραστηριοποιηθούν ως ελεύθεροι επαγγελματίες.

4.8 Λόγω της αυξητικής τάσης που παρουσιάζει η ανάθεση εργασιών σε τρίτους, σήμερα παρατηρείται ολοένα και συχνότερα το φαινόμενο προσφυγής στην υπεργολαβία, όχι μόνο για δευτερεύουσες αλλά και για πρωτεύουσες εργασίες. Σήμερα, αρκεί να υπάρχει ένα ολιγάριθμο και καλά κατατοπισμένο προσωπικό· η εκτέλεση συχνά απλών εργασιών ανατίθεται ολοένα και συχνότερα σε τρίτους με υπεργολαβία. Η ζήτηση αυτού του είδους εργασίας καλύπτεται από μια μεγάλη ομάδα νεόφερτων στην αγορά εργασίας αυτοαπασχολούμενων. Η σημαντικότερη ειδικότητα πολλών από τους νέους ανεξάρτητους επαγγελματίες είναι κυρίως η προσφορά φθηνής και ανειδίκευτης εργασίας.

4.9 Στην πραγματικότητα, πρόκειται για μία μορφή ψευδοαυταπασχόλησης, η οποία χρησιμοποιήθηκε κυρίως στα τέλη της δεκαετίας του 1980 για την εξαγωγή της ανεργίας από την Ιρλανδία και το Ην. Βασίλειο. Μέχρι τότε, η βρετανική νομοθεσία περιλάμβανε ορισμένες εγγυήσεις με βάση τις οποίες μπορούσε να ελεγχθεί αν οι ανεξάρτητοι επαγγελματίες πληρούν πραγματικά ορισμένες προϋποθέσεις. Μια από τις προϋποθέσεις αυτές ήταν η πείρα και η ειδικευση σε ένα συγκεκριμένο επάγγελμα. Η τότε βρετανική κυβέρνηση κατάργησε τα ισχύοντα κριτήρια ελέγχου, με αποτέλεσμα να αυξηθεί κατακόρυφα ο πληθυσμός εκείνων που μπορούσαν να καταχωρηθούν ως ανεξάρτητοι επαγγελματίες και να εργάζονται στη βρετανική ενδοχώρα, χωρίς να λαμβάνεται υπόψη το ισχύον εργατικό δικαιο στα κράτη μέλη ⁽⁵⁾.

4.10 Παρεμπιπτόντως, αυτό το φαινόμενο δεν αποτελεί πλέον αγγλοσαξονική αποκλειστικότητα, καθώς εκπρόσωπος της πολωνικής κυβέρνησης, για παράδειγμα, δήλωσε σε διάσκεψη σχετικά με την ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων ότι η κυβέρνηση της χώρας του κάλεσε αυτούς που αναζητούν εργασία να εγγραφούν ως αυτοαπασχολούμενοι ⁽⁶⁾. Αυτό τους επιτρέπει να αποφεύγουν όλους τους περιορισμούς που εξακολουθούν να ισχύουν για τους εργαζόμενους στα λοιπά κράτη μέλη και να απασχολούνται παντού. Έτσι, το καθεστώς του «αυτοαπασχολούμενου» χρησιμοποιείται τακτικά και ενσυνείδητα ως τέχνασμα για να παρακάμπτονται τα νομικά καθεστώτα και οι νόμιμες συνθήκες εργασίας στο πλαίσιο μίας υπεργολαβικής αλυσίδας. Η σύναψη ληστρικών συμβάσεων με αυτούς τους ψευδοαυτοαπασχολούμενους, που συχνά διατίθενται από μεσιτικά γραφεία, επιτρέπει επίσης την υπονόμευση της ευθύνης για την τήρηση των υποχρεώσεων όσον αφορά τους φόρους και την κοινωνική ασφάλιση.

⁽³⁾ Διεθνής Οργάνωση Εργασίας, Ηνωμένα Έθνη, Γενεύη.

⁽⁴⁾ Ευρωπαϊκό Ίδρυμα για τη βελτίωση των συνθηκών διαβίωσης και εργασίας του Δουβλίνου.

⁽⁵⁾ European Institute for Construction Labour Research.

⁽⁶⁾ FAFA, Διάσκεψη για την ελεύθερη κυκλοφορία εργαζομένων, 1 Ιουνίου 2006, Όσλο
www.fafano.no.

4.11 Το ίδιο φαινόμενο παρατηρείται σε μεγάλη έκταση και στον τομέα των κατασκευών, στον οποίο έχουν διεξαχθεί περισσότερες έρευνες απ' ό,τι στον αγροτικό τομέα. Οι ομοιότητες μεταξύ των δύο τομέων είναι πολυάριθμες. Κοινό τους στοιχείο είναι κυρίως τρεις παράγοντες κινδύνων που χαρακτηρίζουν όλες τις μορφές αδήλωτης απασχόλησης: εντατική εργασία, πρόσκαιρη απασχόληση, πρόσληψη κυρίως αλλοδαπών εργαζομένων. Οι κοινωνικοί εταίροι του κλάδου εντόπισαν εντωμεταξύ τους κινδύνους και ζήτησαν από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή να επιδοτήσει τη διεξαγωγή έρευνας σχετικά με το φαινόμενο της (ψευδο) αυταπασχόλησης σε 18 κράτη μέλη. Η Επιτροπή ενέκρινε και επιδοκίμασε την διεξαγωγή αυτής της έρευνας. Η πρόταση μελέτης θα αποτελέσει αντικείμενο προκήρυξης διαγωνισμού δημόσιας σύμβασης σε πανευρωπαϊκό επίπεδο έως το τέλος του τρέχοντος έτους.

4.12 Δεδομένου ότι δεν υπάρχει ακόμη ευρωπαϊκό νομοθετικό πλαίσιο για τις εργασιακές σχέσεις προσφέρεται πεδίο ελεύθερο σε ένα αμφίβολο εμπόριο φθηνού εργατικού δυναμικού. Αυτή η κατάσταση έχει σημαντικές και βλαβερές παρενέργειες σε ευρωπαϊκό επίπεδο. Η ίδια η Επιτροπή καταλήγει στο συμπέρασμα αυτό στην «Έκθεση σχετικά με τη λειτουργία των μεταβατικών διατάξεων που ορίζονται στην συνθήκη προσχώρησης του 2003», στην οποία διαπιστώνει ότι «οι περιορισμοί μπορεί να έχουν ενθαρρύνει τους υπηκόους των κρατών μελών της ΕΕ-8 να αναζητήσουν άλλους τρόπους άσκησης οικονομικής δραστηριότητας στα κράτη μέλη της ΕΕ-15, γεγονός που αντανακλάται στην εξαιρετικά υψηλή εισροή αποσπασμένων εργαζομένων ή εργαζομένων που ισχυρίζονται ότι είναι αυτοαπασχολούμενοι»⁽⁷⁾.

4.13 Στην ίδια έκθεση, η Επιτροπή παρατηρεί ότι «Οι κοινωνικοί εταίροι αναγνώρισαν ότι οι μεταναστευτικές ροές από τα κράτη μέλη της ΕΕ-8 στα κράτη μέλη της ΕΕ-15 ήταν μέτριες και υπογράμμισαν ότι πρέπει να αποφευχθεί η αλλοίωση των προτύπων εργασίας και το "κοινωνικό ντάμπινγκ". Τόνισαν επίσης ότι οι περιορισμοί στη νόμιμη εργασία οδηγούν στην πραγματικότητα στην εξάπλωση της αδήλωτης εργασίας, της "ψευδοαυταπασχόλησης", των εικονικών παροχών υπηρεσιών και της εργασίας που εμφανίζεται ως υπεργολαβία». Σε άλλο σημείο, η Επιτροπή διορθώνει κάπως την εικόνα ότι τα μεταναστευτικά ρεύματα δεν ήταν ιδιαίτερα μεγάλα, παρατηρώντας ότι «οι πραγματικές μεταναστευτικές ροές στη διευρυμένη ΕΕ μπορεί να είναι σημαντικότερες από όσο δείχνουν τα στοιχεία στην παρούσα έκθεση, δεδομένου ότι το φαινόμενο της αδήλωτης εργασίας δεν καλύπτεται πλήρως από τις επίσημες στατιστικές». Εξάλλου, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι, γενικά, οι περιορισμοί στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας μπορούν να εντείνουν την προσφυγή σε αδήλωτη εργασία.

4.14 Για παράδειγμα, η κηρυκική στις Κάτω Χώρες, η οποία αποτελεί το γεωργικό κλάδο με τους περισσότερους εργαζομένους, το 1992 απασχολούσε συνολικά 54 200 ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης. Περί το 87 % των εργαζομένων ήταν μισθωτοί, ενώ ποσοστό ελαφρώς υψηλότερο του 13 % συνδέονταν με τις σχετικές επιχειρήσεις με άλλο τρόπο (προσωρινοί, έκτακτοι και ψευδοαπασχολούμενοι). Το 2005, ο τομέας απασχολούσε 59 000 ισοδύναμα πλήρους απασχόλησης, εκ των οποίων το 61 % ήταν μισθωτοί και περί το 39 % εργαζόμενοι συνδεδεμένοι με τις επιχειρήσεις με άλλους τρόπους. Θα πρέπει να σημειωθεί ότι οι αριθμοί αυτοί αφορούν μόνο την επίσημη οικονομία. Κατά τις εκτιμήσεις, απασχολούνταν ατύπως⁽⁸⁾ στον τομέα περί τα 40 000 ισοδύναμα πλήρους

απασχόλησης. Πάντως, τα στοιχεία δείχνουν ότι το μερίδιο της αδήλωτης εργασίας στον τομέα της κηποκομίας μειώνεται σταθερά μετά την κατάργηση των περιοριστικών μέτρων για τους υπηκόους των κρατών μελών που προσχώρησαν στην ΕΕ το 2004.

5. Η απειλή υπονόμευσης των εργασιακών κανόνων

5.1 Τα τελευταία χρόνια, αποδείχτηκε ότι η επιβολή περιορισμών στην πρόσβαση στην αγορά εργασίας έχει συχνά αντίθετα αποτελέσματα. Πράγματι, μπορεί να προκαλέσει την παράκαμψη των νόμιμων καθεστώτων ή κανόνων εργασίας. Μέχρι τις 31 Δεκεμβρίου 2008, οι αναζητώντες εργασία από τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία δεν θα υπόκεινται σε κανένα περιορισμό στην Εσθονία, τη Λεττονία, τη Λιθουανία, την Πολωνία, τη Σλοβακία, τη Δημοκρατία της Τσεχίας, τη Σουηδία, τη Φινλανδία, την Κύπρο και τη Σλοβενία, αν και θα οφείλουν να εγγραφούν στα μητρώα στις τρεις τελευταίες χώρες. Στα λοιπά 15 κράτη μέλη της ΕΕ θα ισχύουν περιορισμοί για τους αναζητώντες εργασία από τη Ρουμανία και τη Βουλγαρία⁽⁹⁾. Για εκείνους που αναζητούν εργασία και προέρχονται από τα δέκα κράτη μέλη που προσχώρησαν το 2004 εξακολουθούν να ισχύουν περιορισμοί, για λιγότερες όμως χώρες και λιγότερο αυστηροί από αυτούς που ισχύουν για τους υπηκόους της Βουλγαρίας και της Ρουμανίας⁽¹⁰⁾.

5.2 Η μετανάστευση εργατικού δυναμικού στην ΕΕ είναι οικονομικού χαρακτήρα και αποτελεί συνέπεια της ελεύθερης κυκλοφορίας των εργαζομένων σε μία Ευρώπη όπου υπάρχουν σημαντικές διαφορές όσον αφορά το επίπεδο ευημερίας μεταξύ των κρατών μελών. Η υψηλή ανεργία σε πολλά νέα κράτη μέλη και η ζήτηση φθηνού και χαμηλής εξειδίκευσης εργατικού δυναμικού στα 15 παλαιά κράτη μέλη προκαλούν ένας συνεχές ρεύμα αναζητούμενων εργαζομένων.

5.3 Πολλοί από αυτούς βρίσκουν εργασία στο γεωργικό τομέα, εξαιτίας του εποχικού χαρακτήρα του: κατά τη συγκομιδή, η ζήτηση συμπληρωματικού εποχικού προσωπικού είναι πολύ μεγάλη. Επίσης, οι κίνδυνοι κοινωνικού ντάμπινγκ σε αυτόν τον τομέα είναι μεγαλύτερη σε σχέση με άλλους τομείς, κυρίως επειδή, σε πολλά κράτη μέλη, ο γεωργικός τομέας δεν διέπεται από συλλογικές συμβάσεις, ενώ στα κράτη μέλη όπου υφίστανται οι συμβάσεις αυτές συχνά δεν είναι γενικής ισχύος.

5.4 Η εποχική εργασία συνιστά διαρθρωτικό στοιχείο της ευρωπαϊκής γεωργίας. Χωρίς τη συμβολή ενός ευέλικτου εργατικού δυναμικού, δεν είναι δυνατή η ύπαρξη βιώσιμης και αποτελεσματικής γεωργικής παραγωγής. Η εποχική εργασία στο γεωργικό τομέα, σε μεγάλο μέρος, ασκείται από μετανάστες εργαζόμενους. Σε ορισμένες περιπτώσεις ανακύπτουν προβλήματα, που θέτουν σε κίνδυνο την κοινωνική συνοχή.

5.5 Οι μετανάστες που εργάζονται εντός του επίσημου δικτύου συχνά κοστίζουν λιγότερο από τους αυτόχθονες εργαζόμενους, καθώς ο εργοδότης δεν υποχρεούται να καταβάλει για αυτούς ορισμένες εισφορές. Αυτό ισχύει, παραδειγματος χάρις, για τα ταμεία τομειακής κατάρτισης και συνταξιοδότησης. Οι μετανάστες από τα 10 κράτη μέλη που εντάχθηκαν στην ΕΕ το 2004, για τους οποίους σε ορισμένα από τα παλαιά κράτη μέλη εξακολουθούν να ισχύουν περιορισμοί στην αγορά εργασίας, εργάζονται συχνά κατά τρόπο μερικώς άτυπο, καθώς δεν δηλώνονται όλες οι ώρες που

⁽⁷⁾ COM(2006) 48 τελικό.

⁽⁸⁾ Productschap Tuinbouw, www.tuinbouw.nl.

⁽⁹⁾ http://ec.europa.eu/employment_social/free_movement/enlargement_en.htm.

⁽¹⁰⁾ <http://ec.europa.eu/eures/home.jsp?lang=el>.

εργάστηκαν στις φορολογικές αρχές. Οι εργαζόμενοι μετανάστες από τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία, οι οποίοι υπόκεινται σε ακόμη περισσότερους περιορισμούς, εξαρτώνται εντελώς από το ανεπίσημο δίκτυο. Δεν πληρώνονται για όλες τις ώρες που εργάζονται και οι ωριαίες αποδοχές τους είναι πολύ χαμηλότερες ή υποχρεούνται, βάσει καταχρηστικών συμβάσεων που υπέγραψαν, να εργάζονται ως αυτοαπασχολούμενοι.

5.6 Η ΔΟΕ έχει συνάψει σειρά συμβάσεων για την προβληματική που εξετάζεται στην παρούσα γνωμοδότηση. Πρόκειται για τις συμβάσεις αριθ. 97 (Μετανάστευση για λόγους απασχόλησης, 1949), 143 (Συμπληρωματικές διατάξεις για τους εργαζόμενους μετανάστες, 1975), 181 (Ιδιωτικά γραφεία απασχόλησης, 1997) και 184 (Η προστασία της ασφάλειας και της υγείας στο γεωργικό κλάδο, 2001). 17 από τα 27 κράτη μέλη της ΕΕ **δεν** έχουν επικυρώσει τις συμβάσεις 97 και 181. Η σύμβαση 143 **δεν** έχει επικυρωθεί από 22 κράτη μέλη και η σύμβαση 184 **δεν** έχει επικυρωθεί από 24 κράτη μέλη της ΕΕ. Δεν υπάρχει ούτε ένα κράτος μέλος της ΕΕ που να έχει επικυρώσει και τις τέσσερις συμβάσεις ⁽¹¹⁾. Επίσης, η ΔΟΕ εξέδωσε το 2006 σύσταση για τις εργασιακές σχέσεις ⁽¹²⁾. Ουσιαστικό διακύβευμα της σύστασης ήταν η βελτίωση της νομοθεσίας σε όλες τις χώρες, προκειμένου να επιτραπεί σαφής διάκριση των ελεύθερων επαγγελματιών από τους μισθωτούς. Αυτό είναι απαραίτητο για να παύσουν οι παράνομες πρακτικές που αποσκοπούν στην απόκρυψη της πραγματικής ιδιότητας των μισθωτών και την προβολή τους ως ελεύθερων επαγγελματιών ⁽¹³⁾.

6. Προάσπιση των κανόνων εργασίας

6.1 Αφετηρία πρέπει να αποτελεί η αρχή της από κάθε απόψεως ισότιμης μεταχείρισης των μεταναστών εργαζομένων σε σχέση με τους αυτόχθονες συναδέλφους τους με τους οποίους συνεργάζονται. Για την ίδια εργασία πρέπει να προσφέρονται ίδιες αποδοχές, ενώ θα πρέπει να βελτιωθούν οι συνθήκες πρόσβασης στην κοινωνική ασφάλιση. Αυτό δεν είναι μόνο προς το συμφέρον των εργαζομένων, αλλά εξυπηρετεί και το οικονομικό συμφέρον των εργοδοτών (ισότιμες ανταγωνιστικές συνθήκες για όλους) και το χρηματοοικονομικό συμφέρον των κρατών μελών (από φορολογικής απόψεως). Η αρχή αυτή εφαρμόζεται σπανίως. Κατά την άρση των εμποδίων που έπλητταν τους υπηκόους των κρατών μελών που εντάχθηκαν στην ΕΕ το 2004, οι κοινωνικοί εταίροι των Κάτω Χωρών δήλωσαν την πρόθεσή τους να συμμετάσχουν από την 1η Μαΐου 2007 στον έλεγχο της τήρησης της εργατικής νομοθεσίας και των κανόνων εργασίας. Οι κρατικές αρχές υποσχέθηκαν να χαράξουν μια συνοδευτική πολιτική. Προς το παρόν καμία από τις προθέσεις αυτές δεν είχε οποιοδήποτε από αποτέλεσμα.

6.2 Έχει κατατεθεί πρόταση οδηγίας του Ευρωπαϊκού Κοινοβουλίου και του Συμβουλίου για την πρόβλεψη κυρώσεων κατά των εργοδοτών που απασχολούν παράνομα διαμένοντες στην ΕΕ πολίτες προερχόμενους από τρίτες χώρες ⁽¹⁴⁾. Αυτή προβλέπει τη εφαρμογή εναρμονισμένων κυρώσεων κατά των εργοδοτών, εναρμονισμένα μέτρα πρόληψης, καθώς και τον ορισμό και ανταλλαγή μεταξύ των κρατών μελών ορθών πρακτικών όσον αφορά την εφαρμογή των κυρώσεων κατά των εργοδοτών.

6.3 Ο κύριος λόγος αυτής της πρότασης είναι ο μεγάλος αριθμός (σύμφωνα με εκτιμήσεις 4,5 με 8 εκατομμύρια) παράνομα διαμενόντων στην ΕΕ πολιτών τρίτων χωρών. Αυτή η κατάσταση προκαλεί την παράνομη εργασία, ενώ η γεωργία, μαζί με την οικοδομή, τον τομέα ξενοδοχείων, εστιατορίων και καφετειών και τον τομέα καθαρισμού, αποτελούν τους τέσσερις τομείς που πλήττονται

περισσότερο από αυτό το φαινόμενο. Το Ευρωπαϊκό Κοινοβούλιο και το Συμβούλιο καταλήγουν σε αυτή την πρόταση στο συμπέρασμα ότι αυτός ο τύπος παράνομης εργασίας «όπως ακριβώς και η αδήλωτη εργασία των πολιτών της ΕΕ, προκαλεί απώλειες στα δημόσια οικονομικά, μπορεί να οδηγήσει σε μείωση των αποδοχών και σε επιδείνωση των συνθηκών εργασίας, μπορεί να προκαλέσει στρέβλωση του ανταγωνισμού μεταξύ των επιχειρήσεων και έχει ως συνέπεια οι μη δηλωμένοι εργαζόμενοι να μη διαθέτουν ασφάλιση υγείας και συνταξιοδοτικά δικαιώματα».

6.4 Στην έκθεσή τους για τη λειτουργία των μεταβατικών διατάξεων της Συνθήκης Προσχώρησης του 2003 (περίοδος από 1ης Μαΐου 2003 μέχρι 30ης Απριλίου 2006), οι ευρωπαίοι κοινωνικοί εταίροι παρατηρούν ότι «οι περιορισμοί στην πρόσβαση σε νόμιμη εργασία οδηγούν πράγματι στην εξάπλωση της μη δηλωμένης εργασίας, της «ψευδο-απασχόλησης», των εικονικών παροχών υπηρεσιών και της εργασίας που εμφανίζεται ως υπεργολαβία». Λαμβανομένων υπόψη αυτών των διαπιστώσεων, κρίνεται σκόπιμη η άρση όλων των περιορισμών στους οποίους υπόκεινται οι εργαζόμενοι από τα 12 κράτη μέλη που προσχώρησαν το 2004 και το 2007, προκειμένου να ισχύουν οι ίδιες συνθήκες για όλους. Η μεγάλη πλειονότητα των κοινωνικών εταίρων στην Ευρώπη τάσσεται υπέρ αυτής της άρσης, με την προϋπόθεση ότι θα ληφθούν συγκεκριμένα μέτρα σε κοινοτικό και εθνικό επίπεδο, καθώς και στο επίπεδο των κοινωνικών εταίρων για τον έλεγχο της ίσης μεταχείρισης των μεταναστών εργαζομένων.

6.5 Για όσο διάστημα εξακολουθούν να ισχύουν αυτοί οι περιορισμοί, η ΕΟΚΕ υποστηρίζει ότι η προτεινόμενη οδηγία, η οποία προβλέπει κυρώσεις εναντίον των εργοδοτών που απασχολούν παράνομα υπηκόους τρίτων χωρών που διαμένουν στην Ευρώπη, πρέπει να ισχύει και για τους εργοδότες που απασχολούν παράνομα πολίτες χωρών της ΕΕ που υπόκεινται ακόμη στους εν λόγω περιορισμούς. Εξάλλου, η ΕΟΚΕ εκτιμά ότι έχει μέγιστη σημασία για την ΕΕ να μεριμνά με προσοχή όχι μόνο για τη μεταφορά της οδηγίας στις νομοθεσίες όλων των κρατών μελών αλλά και για την πραγματική εφαρμογή της.

6.6 Επιπλέον, η οδηγία αναφέρεται κάπως και στις μεγάλες διαφορές που υπάρχουν μεταξύ των κρατών μελών σε ότι έχει σχέση με την ποιότητα και την ένταση των ελέγχων, καθώς και το ύψος των προστίμων που επιβάλλονται. Έτσι, στις Κάτω Χώρες το υψηλότερο πρόστιμο που επιβάλλεται στους εργοδότες που απασχολούν παράνομους εργαζόμενους ανέρχεται σε 6 700 ευρώ κατ' άτομο, στο Βέλγιο σε 20 000 ευρώ και στο Λουξεμβούργο σε 50 000 ευρώ. Υπάρχουν όμως και κράτη μέλη στα οποία δεν προβλέπονται καθόλου κυρώσεις εναντίον των εργοδοτών που απασχολούν παράνομα εργαζόμενους.

6.7 Η ανταλλαγή καλών πρακτικών είναι απαραίτητο συστατικό της διαδικασίας που πρέπει να οδηγήσει στην πρόοδο της κοινωνικής συνοχής. Στην ακρόαση στο Πλοβνίν ⁽¹⁵⁾, αναφέρθηκαν ορισμένα παραδείγματα καλών πρακτικών όπως τα ακόλουθα:

— Η σύσταση διεθνούς συμβουλίου εργαζομένων στην παραμεθόρια περιφέρεια της Bürgerland ⁽¹⁶⁾, μεταξύ Αυστρίας και Ουγγαρίας, είναι μία από τις εν λόγω ορθές πρακτικές. Συνδικαλιστικές οργανώσεις από την Αυστρία και την Ουγγαρία συνεργάζονται στους κόλπους αυτού του συμβουλίου, μεριμνώντας ώστε η διασυννοριακή εργασία να ασκείται σύμφωνα με τη νομοθεσία και τις σχετικές ρυθμίσεις.

⁽¹¹⁾ <http://www.ilo.org/ilolex/french/convdsp1.htm>. (διατίθεται στα EN, FR, και στα ES).

⁽¹²⁾ ILO (2006) Employment Relationship Recommendation R 198.

⁽¹³⁾ Amsterdam Institute of Advanced Labour Studies.

⁽¹⁴⁾ COM(2007) 249 final.

⁽¹⁵⁾ Plovdiv, Βουλγαρία, 18.9.2007.

⁽¹⁶⁾ www.igr.at.

- Η πιστοποίηση του επονομαζόμενου «συστήματος αρχιεργολάβων» στο Ηνωμένο Βασίλειο ⁽¹⁷⁾. Μετά από αυστηρό έλεγχο, οι αρχές πιστοποιούν νόμιμους «αρχιεργολάβους» οι οποίοι λειτουργούν ως οι σημαντικότεροι μεσάζοντες για την κάλυψη της ζήτησης εποχικής εργασίας στο γεωργικό κλάδο. Η ΔΟΕ αναφέρει το σύστημα αυτό ως καλό παράδειγμα στις δημοσιεύσεις της.
- Στο Βέλγιο, οι κοινωνικοί εταίροι στο γεωργικό κλάδο συμφώνησαν στην εφαρμογή ενός εύρυθμου συστήματος διοικητικού ελέγχου, με στόχο την πρόληψη της παράνομης απασχόλησης ⁽¹⁸⁾.
- Στις Κάτω Χώρες, οι κοινωνικοί εταίροι εισήγαγαν το 2007 ένα σύστημα πιστοποίησης με στόχο τη διασφάλιση της αποτελεσματικότητας του ελέγχου όσον αφορά την τήρηση των κοινωνικών κανόνων και των κανόνων εργασίας στον τομέα της προσωρινής απασχόλησης ⁽¹⁹⁾. Το σύστημα αντιμετωπίζει προς το παρόν ακόμη κάποιες «παιδικές αρρώστιες» αλλά η πρόθεση είναι αξιόπαινη και οι εξελίξεις που σημειώνονται είναι ελπιδοφόρες.
- Στην Ιταλία, το Σεπτέμβριο 2007 οι κοινωνικοί εταίροι και οι υπουργοί εργασίας και γεωργίας υπέγραψαν ένα ευρύ πρόγραμμα με στόχο την αναχαίτιση της εξάπλωσης της

αδήλωτης εργασίας και της ψευδοαυταπασχόλησης στον γεωργικό τομέα ⁽²⁰⁾.

- Η ΔΟΕ έχει αναπτύξει συστήματα ρυθμίσεων για τους εργατομεσίτες, προκειμένου να αποφευχθεί η πιθανότητα να καταλήξουν εργαζόμενοι μετανάστες στο κύκλωμα του εμπορίου ανθρώπων και της καταναγκαστικής εργασίας με τη μεσολάβηση προσώπων αμφιβόλου ηθικής υπόστασης. Τα προγράμματα αυτά προορίζονται για τις νομοθετικές αρχές, τις επιθεωρήσεις εργασίας, τις αστυνομικές υπηρεσίες κ.λπ.

6.8 Οι καταστάσεις που αναφέρονται σε ορισμένα από αυτά τα παραδείγματα δεν είναι όλες απολύτως συγκρίσιμες με την κατάσταση των εργαζομένων από τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία που αναζητούν απασχόληση στην ΕΕ-15. Για παράδειγμα, οι Ούγγροι εργαζόμενοι στη Bürgerland επιστρέφουν κάθε βράδυ στα σπίτια τους, ενώ οι εργαζόμενοι από τη Βουλγαρία και τη Ρουμανία παραμένουν μακριά από τα σπίτια τους για μήνες. Και σε αυτές τις περιπτώσεις εξακολουθούν να παρατηρούνται καταχρήσεις, όμως αυτό συμβαίνει σε πολύ μικρότερη κλίμακα και οι περιπτώσεις αυτές μπορούν εύκολα να εντοπισθούν και να επισύρουν κυρώσεις με την ορθή εφαρμογή των κανόνων. Η γενική εντύπωση που επικρατεί είναι ότι οι συνθήκες εργασίας που ισχύουν εκεί είναι κοινωνικά αποδεκτές.

Βρυξέλλες, 31 Οκτωβρίου 2007.

Ο Πρόεδρος

της Ευρωπαϊκής Οικονομικής και Κοινωνικής Επιτροπής

Δημήτρης ΔΗΜΗΤΡΙΑΔΗΣ

⁽¹⁷⁾ www.gla.gov.uk.

⁽¹⁸⁾ www.limosabe.be, www.kszf.gov.be/En/CBSS.htm.

⁽¹⁹⁾ www.normeringarbeid.nl.

⁽²⁰⁾ www.lavoro.gov.it και www.lavoro.gov.it/NR/rdonlyres/7E345511-29CC-4D81-B502-225F85070D3C/0/new_n12ottobre07.pdf.